

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2022-12-08

Diarienummer 2022-21264

Handläggare

Elin Lundin

Telefon: 031-368 37 66

E-post: elin.lundin@miljo.goteborg.se

Rapport 2022:14 Uppföljning av Göteborgs Stads miljöledningssystem 2022

Förslag till beslut

1. Miljö- och klimatnämnden godkänner rapport 2022:14 Uppföljning av Göteborgs Stads miljöledningssystem 2022.
2. Miljö- och klimatnämnden skickar rapporten för kännedom till samtliga nämnder och styrelser som uppföljningen berör.

Sammanfattning

Stadens gemensamma miljöledningssystem ska stärka miljö- och klimatarbetet och göra det enklare för stadens förvaltningar och bolag att arbeta systematiskt och samordnat med ständiga förbättringar. Miljöledningssystemet är ett viktigt verktyg för att staden ska kunna nå målen i miljö- och klimatprogrammet.

Miljö- och klimatnämnden ansvarar för att genomföra stödjande miljörevisioner hos stadens förvaltningar och bolag. Detta är andra året miljörevisioner genomförs på stadens förvaltningar och bolag. Rapporten Uppföljning av Göteborgs Stads miljöledningssystem 2022, bilaga 1, redovisar bedömning, iakttagelser och analys från årets stödjande miljörevisioner.

Årets miljörevisioner visar att cirka 25 procent av förvaltningarna och cirka 50 procent av bolagen bedöms ha ett systematiskt miljöarbete, vilket är samma som år 2021. Den största förändringen sedan föregående år är att hälften av alla förvaltningar har gått från att inte ha ett systematiskt miljöarbete till att delvis ha det. I år bedöms cirka 65 procent av förvaltningarna och 45 procent av bolagen delvis ha ett systematiskt miljöarbete. Det är fortfarande några förvaltningar och bolag som helt bedöms sakna ett systematiskt miljöarbete.

Slutsatserna kan sammanfattas med att flera förvaltningar och bolag gjort framsteg i implementeringen av miljöledningssystemet jämfört med föregående år, men att utvecklingen går för långsamt. Flera verksamheter saknar en grundlig kartläggning och bedömning av sin verksamhets miljöpåverkan, vilket riskerar att leda till fel fokus och mindre effekt i miljöarbetet. Endast en tredjedel av förvaltningarna och två tredjedelar av bolagen har antagit lokala miljömål. Mer än hälften av verksamheterna utvärderar inte eller endast delvis hur det systematiska miljöarbetet fungerar.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Implementering av ett gemensamt miljöledningssystem kräver på kort sikt att extra resurser avsätts hos förvaltningar och bolag

Genom ett systematiskt miljöarbete får förvaltningar och bolag samt staden som helhet bättre kunskap om sin miljöpåverkan. Det förbättrar möjligheterna att använda resurser där de ger störst nytta.

Bedömning ur ekologisk dimension

Bedömningen ur ekologisk dimension utvecklas under rubriken förvaltningens bedömning.

Bedömning ur social dimension

Miljöförvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bilagor

1. Rapport 2022:14 Uppföljning av Göteborgs Stads miljöledningssystem 2022

Ärendet

Miljö- och klimatnämnden ansvarar enligt Göteborgs Stads anvisning för systematisk miljöledning för att genomföra stödjande och rådgivande miljörevisioner hos stadens förvaltningar och bolag och ska tillhandahålla övergripande analyser av efterlevnad och miljöledningssystemets effektivitet.

I detta tjänsteutlåtande och i bifogad rapport, se bilaga 1, redovisas bedömning, iakttagelser och analys från de rådgivande miljörevisionerna 2022.

Beskrivning av ärendet

Bakgrund

Göteborg Stad ska ställa om till en ekologiskt hållbar stad 2030. Bärande delar i stadens miljöstyrning är Göteborgs Stads miljö- och klimatprogram 2021–2030¹ tillsammans med Göteborgs Stads policy för den ekologiska dimensionen², Göteborgs Stads riktlinje för styrning, uppföljning och kontroll³ samt Göteborgs Stads anvisning för systematisk miljöledning⁴.

Anvisningen för systematisk miljöledning utgör stadens gemensamma basnivå för den ekologiska dimensionen av hållbar utveckling. Anvisningen innehåller bestämmelser på två nivåer, dels lokalt för nämnder och bolagsstyrelser och deras förvaltningar och bolag, dels centralt för kommunledning och miljö- och klimatnämnden. Bestämmelserna är uppdelade i fem avsnitt som handlar om att:

- Skapa förutsättningar
- Planera
- Genomföra
- Följa upp
- Förbättra och utveckla

Miljö- och klimatnämnden ska med stöd av miljöförvaltningen stödja, driva och analysera efterlevnad av stadens miljöledningssystem samt stödja kommunstyrelsen i att säkerställa systemets effektivitet. Miljö- och klimatnämnden ska tillhandahålla stöd, vägledning, utbildning och stödjande miljörevisioner.

Stadens miljöledningssystem och arbetet i miljö- och klimatprogrammets strategier är två olika angreppssätt som kompletterar varandra för att nå målen i miljö- och klimatprogrammet såväl som andra mål i staden. Miljöledningssystemet utgår från de enskilda förvaltningarnas och bolagens viktigaste miljöpåverkan och bygger på stadens befintliga systematik. Strategiarbetet utgår från gemensamma utmaningar i staden och fokuserar på att identifiera och hantera de viktigaste hindren för att lösa dem och på så sätt öka stadens kapacitet att nå målen.

¹ Göteborgs Stads miljö- och klimatprogram 2021–2030 (goteborg.se)

² Göteborgs Stads policy för den ekologiska dimensionen (goteborg.se)

³ Göteborgs Stads riktlinje för styrning, uppföljning och kontroll (goteborg.se)

⁴ Göteborgs Stads anvisning för systematisk miljöledning (goteborg.se)

Uppföljning spelar en central roll för att aktivt driva på och öka takten i stadens miljö- och klimatarbete. Genom att regelbundet följa upp och analysera resultatet, undersöker staden miljöarbetets utveckling, om fokus läggs på rätt saker och om staden prioriterar det som ger störst effekt. Uppföljningen bidrar också till att tydliggöra hur miljöförvaltningens stöd till stadens förvaltningar och bolag behöver anpassas och vilka satsningar eller justeringar som behöver göras för att nå stadens miljö- och klimatmål.

Miljö- och klimatarbetet följs upp på tre sätt som kompletterar varandra:

- Miljömålsuppföljning
- Strategiuppföljning
- Uppföljning av stadens miljöledningssystem

Stödjande miljörevisioner

Enligt Göteborgs Stads anvisning för systematisk miljöledning ansvarar miljö- och klimatinämnden för att genomföra stödjande revisioner hos stadens förvaltningar och bolag.

Miljörevisionerna ska visa hur väl stadens förvaltningar och bolag efterlever bestämmelserna i Göteborgs Stads anvisning för systematisk miljöledning, identifiera väsentliga avvikelser ur ett stadenperspektiv och hur effektivt miljöledningssystemet fungerar för staden som helhet.

Miljörevisionerna ska stödja stadens förvaltningar och bolag i det systematiska miljöarbetet och ska präglas av rådgivande dialog och ska vara ett tillfälle att sprida goda exempel.

Anvisningen för systematisk miljöledning beslutades i november 2020 och hösten 2022 genomfördes miljörevisioner hos stadens förvaltningar och bolag för andra gången.

Årets miljörevisioner har omfattat följande moment:

- Insamling av underlag: Förvaltningar och bolag svarade på enkätfrågor och ombads skicka in verksamhetsdokument såsom kartläggning och bedömning av miljöpåverkan och lokala miljömål.
- Verksamhetsbesök: Samtal med representanter för verksamheterna utifrån anvisningens bestämmelser.
- Skriftlig återkoppling till verksamheterna: De som genomförde verksamhetsbesöket summerade de viktigaste iakttagelserna, bedömde hur bestämmelserna i anvisningen uppfyllts och gav rekommendationer till fortsatt arbete för respektive förvaltning och bolag.

För att få en samlad bild av hur förvaltningar och bolag arbetar användes årets miljörevisioner också för att ställa frågor om ett antal utvalda områden inom stadens miljö- och klimatarbete: Göteborgs Stads avfallsplan 2021–2030, Göteborgs Stads

energiplan 2022–2030, Göteborgs Stads åtgärdsplan för god vattenstatus 2023–2027⁵ och miljö- och klimatpåverkan från investeringar.

Miljörevisionerna har även följt upp om förvaltningarna och bolagen har infört verksamhetsspecifika klimatmål, enligt beslut i kommunfullmäktige⁶.

Miljörevisioner genomfördes på 24 förvaltningar och 27 bolag⁷. Stadsbyggnadskontoret avböjde verksamhetsbesök i år, vilket betyder att deras systematiska miljöarbete inte kunde bedömas.

För att behövsanpassa miljörevisionerna delades förvaltningar och bolag in i grupper utifrån kärnverksamhet.

Förvaltningens bedömning

Utifrån miljörevisionerna har miljöförvaltningen bedömt hur väl förvaltningar och bolag når upp till de lokala bestämmelserna i anvisningen för systematisk miljöledning. För varje bestämmelse bedömdes om verksamheten helt, delvis eller inte levde upp till den. Bedömningarna baseras på kvalitativa uppgifter och ska därför inte ses som exakta resultat. Bedömningar per bestämmelse redovisas i rapporten.

Nedan redovisas sammanfattande bedömningar och därefter slutsatser från rapporten.

Sammanfattande bedömningar och iakttagelser

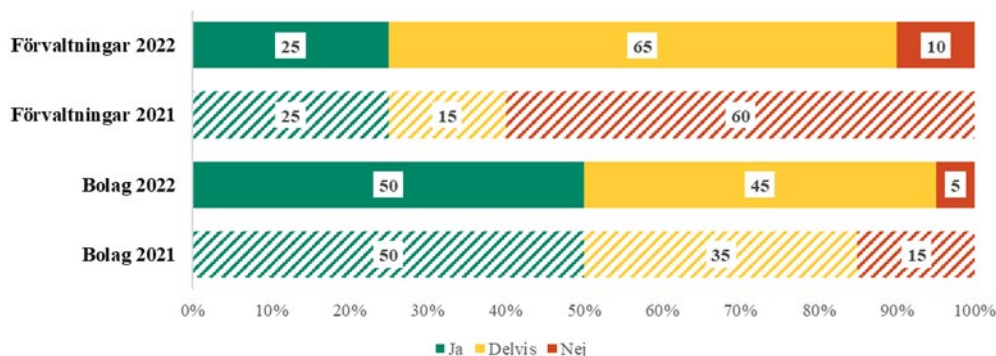
Figur 1 visar andelen förvaltningar och bolag som sammantaget bedöms ha ett systematiskt miljöarbete. Cirka 25 procent av förvaltningarna och 50 procent av bolagen bedöms ha ett systematiskt miljöarbete. Andelen förvaltningar och bolag som bedöms ha ett systematiskt miljöarbete har inte förändrats från föregående år

Cirka 65 procent av förvaltningarna och 45 procent av bolagen bedöms ha ett delvis systematiskt miljöarbete medan cirka 10 procent av förvaltningarna och 5 procent av bolagen inte bedöms nå upp till bestämmelserna. Andelen förvaltningar som delvis når upp till bestämmelserna har ökat med cirka 50 procentenheter. Även andelen bolag som delvis når upp till bestämmelserna har ökat något.

⁵ Ännu inte beslutad. Godkändes av miljö- och klimatanmännen och skickades vidare till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige för fastställande 2022-11-22. [Protokoll Göteborgs Stad, Miljö- och klimatanmännen, § 216 Dnr MKN-2021-4872, 2022-11-22 \(goteborg.se\)](#)

⁶ [Protokoll Göteborgs Stad Kommunfullmäktige, 2022-08-20 \(goteborg.se\)](#)

⁷ Bolag där kommunen inte är majoritetsägare har själva fått bedöma om de omfattats av Göteborgs Stads anvisning för systematisk miljöledning, eftersom kommunen inte har full rådighet. Bolag som är under rekonstruktion eller avveckling har också fått göra en sådan bedömning.

Figur 1 visar andelen förvaltningar och bolag som helt, delvis eller inte bedöms ha ett systematiskt miljöarbete enligt Göteborgs Stads anvisning för systematiskt miljöledning, för år 2022 och 2021.

De förvaltningar och bolag som bedöms ha ett systematiskt miljöarbete har skapat goda förutsättningar och i de flesta fall gjort omfattande kartläggningar och bedömningar av var och hur organisationen påverkar miljön. Många gånger har de också både ett kortsiktigt och ett långsiktigt planeringsarbete med tydliga målsättningar, åtgärder och rutiner som driver miljöarbetet framåt.

Nästan alla som delvis har ett systematiskt miljöarbete är mitt i ett implementeringsarbete och många av dem har arbetat under större delen av året för att få rätt förutsättningar på plats samt kartlägga och bedöma sin organisations miljöpåverkan. Flera förvaltningar och bolag har, efter att de kartlagt och bedömt sin miljöpåverkan, insett att de behöver tänka om när det gäller resurssättning, ansvarsfördelning och kompetensförsörjning.

Två förvaltningar och ett bolag bedöms inte ha ett systematiskt miljöarbete.

Bedömningar och iakttagelser per förvaltning och bolag

I Tabell 1 presenteras bedömningen av respektive förvaltnings och bolags systematiska miljöarbete inklusive hur varje förvaltning och bolag når upp till bestämmelserna inom anvisningens fem avsnitt. Här delas förvaltningar och bolag också in i grupper med verksamheter av liknande karaktär och iakttagelser per grupp redovisas.

Bygg och anläggning

Bolagen och förvaltningarna inom denna grupp behöver ofta hantera externa miljökrav och relativt omfattande miljölagstiftning. Det innebär att många av dem har erfarenhet av systematiskt miljöarbete.

Merparten av bolagen i gruppen tillhör koncernen Framtiden. Framtiden har under 2022 startat ett arbete med att skapa förutsättningar för ett mer gemensamt systematiskt miljöarbete.

Utbildning

Förvaltningarna i denna grupp har en betydande indirekt miljöpåverkan genom den kunskap de förmedlar i sina grunduppdrag. Förskoleförvaltningen, grundskoleförvaltningen och utbildningsförvaltningen har börjat implementera ett systematiskt miljöarbete. Arbetsmarknad och vuxenutbildning har i dagsläget inget implementeringsarbete.

Samhällsplanering

Bolagen i denna grupp har kommit en bra bit på vägen med att implementera ett systematiskt miljöarbete och har planer för fortsatta förbättringar under kommande år.

När det gäller förvaltningarna i gruppen har idrott- och föreningsförvaltningen ett väl fungerande systematiskt miljöarbete. De fyra andra förvaltningarna ska vid årsskiftet, tillsammans med lokalförvaltningen, ingå i en ny organisation för stadsutveckling. Fastighetskontoret saknar idag ett systematiskt miljöarbete och har inga framtagna planer för att arbeta systematiskt med sin miljöpåverkan i den nya organisationen. Stadsbyggnadskontoret avböjde verksamhetsbesök och därmed kunde deras systematiska miljöarbete inte bedömas. De har svarat på enkäten och där framgår det att de saknar ett systematiskt miljöarbete. Park- och naturförvaltningen har under året fortsatt implementera sitt systematiska miljöarbete. Trafikkontoret har påbörjat sitt systematiska miljöarbete och anpassat kartläggning och arbetssätt för att lättare kunna föra över det till den nya organisationen.

Generellt kan det konstateras att en betydande del av den nya organisationen för stadsutveckling saknar förutsättningar för att systematiskt arbeta med att minska sin negativa och öka sin positiva miljöpåverkan. Det är därmed oklart hur den nya organisationen för stadsutveckling kommer att arbeta systematiskt i sitt miljöarbete under 2023 och det går att konstatera att det saknas en gemensam plan för att påbörja en implementering. Främst gäller detta de nya förvaltningarna stadsbyggnadsförvaltningen och exploateringsförvaltningen.

Kultur och event

Den betydande miljöpåverkan från förvaltningarna och bolagen i denna grupp är främst den indirekt, från besökare, turister och medborgare. Förvaltningarna och bolagen har en dialog om hur de tillsammans kan bli bättre och hitta gemensamma lösningar för att påverka besökarnas miljöbelastning. Liseberg och GotEvent har kommit längst och har ett systematiskt miljöarbete.

Vård och omsorg

Samtliga förvaltningar inom gruppen är nybildade sedan januari 2021 och har gjort en positiv förflyttning under året. De flesta har skapat förutsättningar för och planerat sitt miljöarbete, men bara delvis påbörjat genomförandet.

Stöd och myndighet

Samtliga verksamheter i denna grupp har kommit långt i det systematiska miljöarbetet och uppfyller bestämmelserna i anvisningen. Flera har lång erfarenhet av att arbeta systematiskt med miljöfrågor och är, eller har varit, certifierade eller diplomerade enligt en standard för miljöledningssystem. Betydande miljöpåverkan är främst indirekt, genom hur förvaltningarna och bolagen arbetar internt i staden och externt mot näringsliv och medborgare.

Tekniska förvaltningar och bolag

Verksamheterna i denna grupp har kommit långt i sitt systematiska miljöarbete och alla, förutom kretslopp och vatten och Grefab, har integrerat miljöarbetet i hela organisationen. Samtliga berörs av många externa krav, lagar och regler och har stor erfarenhet av att säkerställa att dessa efterlevs, genom systematiska kontroller och uppföljningar.

Kontor

De flesta förvaltningar och bolag inom denna grupp är små kontorsverksamheter med få anställda. Deras miljöpåverkan är framför allt indirekt, medan den direkta miljöpåverkan är liten. De två verksamheter som har störst indirekt miljöpåverkan är Stadshus AB och

stadsledningskontoret, som båda bland annat kan bidra till en mer systematisk styrning av miljöarbetet i Göteborgs Stad.

Gemensamt för förvaltningar och bolag inom gruppen är att de ofta saknar både kunskap och resurser för att driva ett systematiskt miljöarbete, även om det ofta finns en vilja och ambition att bli bättre och implementera ett systematiskt miljöarbete. Flera av verksamheterna kan behöva stöd i att komma vidare för att effektivt kunna driva och förvalta ett systematiskt miljöarbete.

Grupp	Verksamhet	Helhets- bedömning	Skapa förut- sättningar	Planera	Genomföra	Följa upp	Förbättra och utveckla
Bygg och förvaltning	Lokalförvaltningen	J	J	J	J	J	J
	Förvaltnings AB Framtiden	D	J	J	N	N	N
	Poseidon	D	J	J	D	D	D
	Familjebostäder	D	J	D	D	D	D
	Framtiden Byggutveckling	D	D	D	D	N	N
	Bostadsbolaget	J	J	J	J	J	J
	Egnahemsbolaget	N	D	N	N	N	N
	Gårdstensbostäder	D	D	D	D	N	N
	GöteborgsLokaler	J	J	J	J	J	J
	Higab	J	D	J	J	J	D
Utbildning	Förskoleförvaltningen	D	D	D	N	N	N
	Grundskoleförvaltningen	D	D	N	N	N	N
	Utbildningsförvaltningen	D	D	D	N	N	N
	Arbetsmarknad och vuxenutbildningsförvaltningen	N	N	N	N	N	N
Samhällsplanering	Stadsbyggnadskontoret						
	Fastighetskontoret	N	N	N	N	N	N
	Trafikkontoret	D	J	D	D	N	N
	Park- och naturförvaltningen	D	D	D	D	J	D
	Idrotts- och föreningsförvaltningen	J	J	J	J	J	J
	Älvstranden Utveckling	D	D	D	D	D	D
	Göteborgs Stads Parkering	J	J	J	J	J	J
	Göteborgs Spårvägar	D	D	J	D	D	D
Kultur & Event	Kulturförvaltningen	D	D	D	D	D	N
	Göteborg & Co	D	D	J	D	J	D
	Got Event	J	J	J	J	J	J
	Liseberg	J	J	J	J	J	J
	Göteborgs Stadsteater	D	D	J	D	D	D
Vård & Omsorg	Socialförvaltningen Centrum	D	D	D	N	D	D
	Socialförvaltningen Hisingen	D	D	J	D	J	D
	Socialförvaltningen Nordost	D	D	D	D	D	J
	Socialförvaltningen Sydväst	D	D	D	D	D	D
	Förvaltningen för funktionsstöd	D	D	D	N	N	N
	Äldre samt vård- och omsorgsförvaltningen	D	D	D	N	N	N
Stöd & Myndighet	Miljöförvaltningen	J	J	J	J	J	J
	Intraservice	J	J	J	J	J	J
	Förvaltningen Inköp och upphandling	J	J	J	J	J	J
	Demokrati & Medborgarservice	J	J	J	J	J	J
	Business Region Göteborg	J	J	J	J	J	J
	Göteborgs Stads Leasing	J	J	J	J	J	J
Teknisk	Kretslopp och Vatten	D	D	J	D	N	N
	Renova	J	J	J	J	J	J
	Gryaab	J	J	J	J	J	J
	Grefab	D	J	D	D	D	D
	Göteborgs Hamn	J	J	J	J	J	J
	Göteborg Energi	J	J	J	J	J	J
Kontor	Stadsledningskontoret	D	D	D	D	D	D
	Göteborgs Stadshus	D	J	D	D	D	D
	Försäkrings AB Göta Lejon	D	D	J	J	D	J
	Valkansliet	D	D	J	D	D	J
	Regionarkivet	D	J	D	D	D	D
	Boplatz Göteborg	D	D	D	D	D	J
	Störningsjouren i Göteborg	J	J	J	J	D	D
	JA	DELVIS	NEJ				

Tabell 1 visar vilka förvaltningar och bolag som helt, delvis eller inte bedöms ha ett systematiskt miljöarbete (helhetsbedömning). Figuren visar även vilka organisationer som helt, delvis eller inte bedöms nå upp till bestämmelserna för respektive avsnitt i anvisningen samt vilken gruppering miljöförvaltningen placerat verksamheten i arbetet med miljörevisionerna.

Verksamhetsspecifika klimatmål

Cirka 45 procent av förvaltningarna och 85 procent av bolagen bedöms ha verksamhetsspecifika klimatmål, vilket är en ökning med 15 procentenheter för förvaltningar och 20 för bolag sedan förra året.

Flera förvaltningar och bolag upplever kravet på verksamhetsspecifika klimatmål som ologiskt. Miljöförvaltningen bedömer att kravet bör kunna tas bort eftersom tillräcklig styrning finns genom miljö- och klimatprogrammet och anvisningen för systematisk miljöledning, där kartläggning, bedömning och formulering av mål för minskad miljöpåverkan ingår.

Väsentliga avvikelser

Enligt anvisningen ska central nivå identifiera och hantera väsentliga avvikelser för staden som helhet.

Det finns förvaltningar och bolag som är långt ifrån att ha ett systematiskt miljöarbete enligt anvisningens bestämmelser och har ännu inte säkerställt anvisningens bestämmelser i avsnittet Skapa förutsättningar. Utifrån årets miljörevisioner har miljöförvaltningen identifierat följande väsentliga avvikelser ur ett hela stadenperspektiv: otillräcklig resurssättning och ansvarsfördelning, otillräcklig kompetens för att utföra arbetsuppgifterna på ett miljömässigt riktigt sätt samt tillräcklig kunskap om gällande lagkrav.

Slutsatser

Nedan sammanfattas slutsatser av bedömningar, iakttagelser och analys som återfinns i rapporten, bilaga 1.

- Flera förvaltningar och bolag har under året gjort framsteg i implementeringen jämfört med förra året.
- Det går för långsamt med implementeringen av ett systematiskt miljöarbete i flera förvaltningar och bolag.
- Flera förvaltningar och bolag saknar en grundlig kartläggning och bedömning av sin verksamhets miljöpåverkan.
- Flera förvaltningar och bolag har inte prioriterade mål och resurser som inkluderas i den egna verksamhetens budget och planer.
- Flera förvaltningar och bolag saknar en systematisk avvikelshantering.
- Flera förvaltningar och bolag följer inte upp och utvärderar inte resultatet av sitt miljöarbete eller utvärderar inte heller hur det systematiska miljöarbetet fungerar.
- Kravet på verksamhetsspecifika klimatmål kan tas bort.

Anna Ledin

Direktör

Marcus Jahnke

Avdelningschef